

זה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

גיליון "העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, הקדש כתבת-חקירה מיוחדת — "שערים: הלקה" — לרצח הנער רמי רוזנברג, בדי בריונים. כתבת-השער ציירה את דיוקנו של הספר היהודי שלום אש, שהואשם בהטפה לנצרות. כתבו-המשוטט של השבועון באירופה, עמוס קינן, פירסם שתי כתבות. האחת: ראיון עם שימקון ויוזנטל, מי שנודע מאוחר יותר כצייר-הנאצים, שתואר את הדוקטור ישראל רודולף קסטנר כ,סוכנו של איכמן בישראל"; השנייה: "ההולכים על החבל" בה תואר ערכני של יונסבליה הקומניסטית.

המדור "במרחב" תואר ניסיון מרידה בלוב, נגד המלך אי- רים הראשון. המדור "מדע" סיקר את התפתחות המחקר המדעי במכון ויצמן.
בשער הגיליון: הסופר שלום אש — מה מותר ליהודי לכתוב?

"העולם הזה" 889
תאריך: 27.10.54

הצלחת המעופפות מגיעות לישראל * המיפטר הציוני

של "אחדות העבודה" * המרד על הקיין *

ספר ביקורים של דויד אבידן * סוס בדואי לנושיא האמריקאי

העם

מבט אל השמים

"בתקופה של אי-ביטחון... כשהמצב הרפטי נראה כחסר מוצא... פוגות העיניים אל השמיים ותופעות מופלאות. המבשרות נחמה. או סכנה. מופיעות מגבוה..." כך הסביר השבוע הפסיכולוג השווייצרי בעל השם העולמי ק.ג. יונג, את מגיפת הצלחות המעופפות. המסעירות זה שבועות את כל צרפת ושווייץ. הן גראו ככל רחבי צרפת. פעם בצורת סיגארים ופעם בצורת עיגולים. אנשים מן המאדים שוחחו עם הצרפתים. והסתובבו בחוצות צרפת.

עד השבוע היתה ישראל מקופחת. היה גראה כאילו בני ישראל מחוסנים מן ההפרעות הפסיכולוגיות, ואינם חוששים מפני ההרס המימיני של העתיד. אפשר היה אפילו להכריז, כי הישראלים כה רגיריים לסכנות, כה בטוחים כי ברגע המכריע יבוא הגם המציל, עד ששוב אינם זקוקים לנחמות מופלאות מן השמיים.

השבוע נתברר שהיתה זאת טעות. מגייפת הצלחות המעופפות הגיעה לישראל. גם מבחינה פסיכולוגית אין ישראל אי בודה, אלא חלק מעולם אחד. ההולך וקטן מיום ליום; כדור בודד ביקום. מול מיל-יארדים של שמשות ועולמות. היה זה קצת מגוחך, כי בשעה זו עוד היו העיתונאים מלאים בדיעות על ויכוחים קטנים. קטנות עלובות, תקריות על הגבול. הת נצחות המיפלטגות — בעוד שמוח האדם כבר הגיע אל המאדים, נשאר ליבו מוגבל במבט עיניו.

עיחונות

שיחרור ציוני

קוראי למרחב, השבועון הצנוע המשמש לפי שעה ביטאון רשמי יחיד של התנועה לאחדות-העבודה, עלילתו בו השבוע ללא התרגשות. לשנתקל מבטם לפתע במילה מחוקה בדיו. יד תרוצה עברה על כל גליון וגליון. מחקה מילה ללא הכר. המור חקים לא לקחו בחשבון את הטבע האנושי. אם נמחק, משמע שהיה מעניין. הקוראים הרימו את הגליון מול האור, מחקו את המיקה, ורובם גילו את המילה האסורה. המילה היתה: "ציוני".

למרחב לא הפך פתאום לאנטי-ציוני. המישפט כולו, שהכיל את המילה האסורה, היה בהדפסה המקורית: "(סירוב מתן אשרות-הכניסה למישלחת הסובייטית היה בה כדי לצער את) ידידיה הנאמנים של ברית-המועצות ומיפעלה הציוני הסוציאליסטי המשחרר".

חיאטרון

הטיפון בכית-המישפט

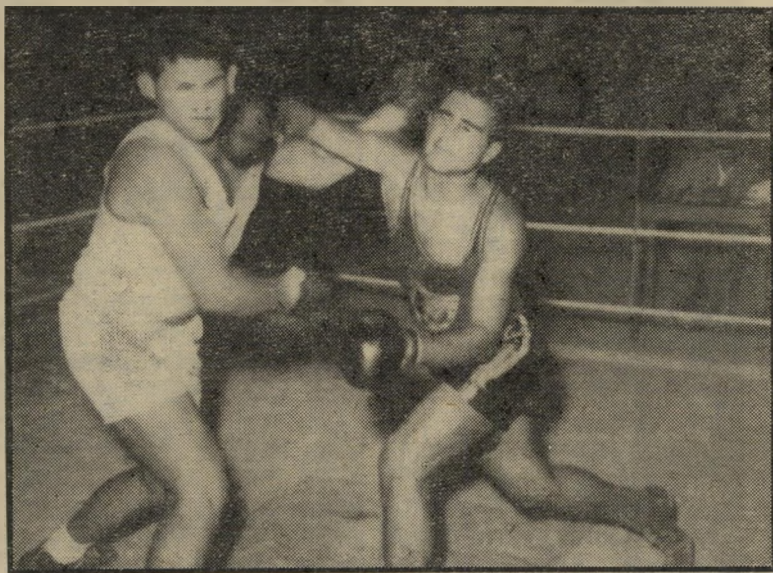
המרד על הקיין הוא ניצחון השחקן על הצופה.

ספרים

פרה על כיסא חשמלי

הסופר הבריטי ג'וזף פ. פרסטלי הסביר באחד ממאמריו האחרונים כי הספרות החדשה מיצתה כבר, פחות או יותר, את האפשרויות של גירוי הקורא באמצעות תיאורי מיניות, מנסה עכשיו למשוך את השומת ליבו המחודשת עליידי תיאורי סאדיזם קיצוניים, המתחרים בהצלחה רבה בסיורף הדעת. הקורא הישראלי לא היה צריך לחכות

המחזה כולו הוא ישיבה של בית-מישפט צבאי, שבא לחרוץ את דינו של קצין אונייה, שהדיח את מפקדו מתוך טענה שזה יצא מדעתו, וסיכן את האונייה. בזו אחר זו מתגלות לצופה עלילותיו הנוראות של רבי-החובל: הוא השבית את האונייה בשעת מלחמה, כדי לחפש את האיש שגנב תות-שדה, הוא הכריח את אחד הקצינים לשלם בעד ויסקי מוברת שנפל לים, והוא ברה ממקום הקרב והפקיר את חיילי חיל-הנחיתים לבדם מול אש האויב. ולבסוף, בלב טיפון נוראי, הוא סירב לתת את הפקודי היתחיה שיכלה להציל את אונייתו ואת חיי מלחיה. בנקודה זו רוצה הצופה לקרוע את רבי-

מתאגרפים אכויחצירה ורוטשטיין, בקרב על גביע "העולם הזה" היד החזקה

זמן רב כדי לקבל דוגמה ישראלית מקורית בולטת לשימוש באמצעי החדש. די לו לפתוח את ספר-שיריו הראשון של דויד אבידן, ברזים ערופי שפתיים.

שני פקידים מתו במישרד. בתוך 21 השירים בקובץ, המפורזים בדלילות על 68 עמודים, אפשר למצוא את המושג "מוות" סתם, ללא צורה מיוחדת, 12 פעם. אולם לא פחות מזה חוזרות קטילות בעלות אופי מוגדר יותר: דם ניגר מופיע 6 פעמים, הוצאה להורג ברובים — 5 פעמים, גסיסה — 5 פעמים, חנק ותלייה — 4 פעמים, סכין — 3 פעמים, התאבדות, טביעה, מגלב — פעם אחת כל אחד.

לא פחות אופייני הוא אוצר הדימויים. אם יש בין חוקרי השירה כאלה הטוענים שאופיו של משורר מתגלה קודם כל בדימויים שהוא בוחר, תהיה תמונה שתתקבל מחקר דימוייני של דויד אבידן ברורה ביותר. עצמים ועניינים פשוטים כמו עץ, אדם, עיר או אהבה הושוו בשירתו ל"סכין" או "כמו צוואר אל סכין", "כמו

החובל לגורים. קורא הספר (בו תופס המישפט רק חלק קטן, לעומת תיאור המר אורעות עצמם) פורץ בתרועת-שימחה, כשנשבר הקברניט הרשע בשעת חקירתו של הסניגור היהודי המפולפל. אולם אהרון מסקי, המתגלה שוב בגדולתו, מנצח את צופיו. בגופו הופך רבי-החובל קוויג לדמות טראגית מועזעת, מעוררת רחמים. כשר מסקי יורד מעל לדוכן-העדים, שבור, מוכן הצופה לנטוש את כיסאו, לרוץ אחריו ולנחמו.

קומאנדר מסקיין. מישה אשרוב ו- שרגא פרידמן, כסניגור וקטיגור, מהווים יחד עם מסקיין את השלישיה ההופכת את המרד על הקיין לחוויה עמוקה. כימעט כל שאר השחקנים משחקים את תפקידם מבלי לבלוט. שלמה ברישביט הוא הרבה יותר מדי חביב מכדי שיוכל לשחק בהצלחה את תומס קיפר, הסופר הפחדני, חיוור בהשוואה לשמואל סגל ואברהם אבירם, המבריקים בתפקידי-אופי קטנים.

המרד על הקיין יכול היה להיות כישלון מחפיר או הצלחה מזהירה. קומאנדר קיינג של הבימה מכניס את אונייתו הדרמאטית ביד אמונה לנמל בהצלחה, ואינו נתקל בדרך בשום טיפון.

* ברזים ערופי שפתיים — שירים, דויד אבידן, הוצאת ארד, 68 עמודים — 1.500 ל"י.

הוא והיא

בכביש תל-אביב-חיפה, עצרה חיילת מכונית, ביקשה טרמפ, סירבה לרדת, לאחר שנתגלה כי היא חייל בחופשה, שהתחפש לאשה כדי למשוך עיני נהגים, גרם לתיגרה גדולה.

מעורר-הדמיון

בתל-אביב שמע מלצר של אחד מבתי הקפה צעקה: "צלחת מעופפת!" פרץ הרוצה להתבונן בצלחת, הפיל מגש עם שש צלחות, שבר את כולן, עף מעבודתו.

הבריאות מעל לכל

בחיפה, הפסיק משה ווינגרטן את מנויי הטלפון שלו, לאחר שהוטרד במשך שמונה לילות רצופים על ידי אלמוני, שטילפן אליו, הזהיר אותו שאם לא יתכסה בשתי שמיות, יצטנן ויחלה בשפעת.

עור כנגדו

במעבר-הרמלה בעת טכס נישואין, פרצה תיגרה כללית, לאחר שהחתן לא הצליח לשבור את הכוס, ואחד ממחוזיה הקודמים של הכלה בא לעזרתו, שבר את הכוס בתיגרה אחת.

אנשים

● אחרי שנכנס לגור ברמת-גן, בשכונת עם המלחין **מנחם אבידום**, התפלא חבר-הכנסת **יוחנן בדר** על ששכנו אינו מגן בפסנתר, כששאל לבסוף את אבידום, הסביר לה: "הקומפוזיטר דומה לסופר, הוא כותב יצירות, ולא מבצע אותן, ממש כשם שאתה כותב מאמרים ואינך גואם אותם!"

● שרהביטחון, **פינחס לבון**, התמן לברך את עיתונאי ישראל בשעת מסיבתם השנתית, ושכח כי למקום הוזמנו גם חברי הסגל הדיפלומטי. הוא נאם במשך 45 דקות בעברית, התוצאה: כמה דיפלומטים התרגזו, ועזבו את המקום באורח הפגנתית.

● את חוקרתו לארצות-הברית, הביע השבוע **סולוימאן אלי-הוזייל**, שייך בדואי בנגב, ששלח מיכתב אל הנשיא **דייוויד אייזנהאור**, והציע לו סוס ו-סוסה ערביים, טהורייגוע.